

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De nomine Malefici, Magi, Mathematici, Sortilegi, & aliis quibusdam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Scenolam decedens iusserat inferri sibi dum sepeliretur, quacunque ferret ex ornamentis, lineas duas ex margaritis, & viriolas ex smaragdus: tamen eadem non assecuta est.

¶ Sapienter iussit filiis suis apud Xenophontem, li. 8. Cyripad. Cyrus corpus suum cum e vita migrasset, neque cum auro, neque cum argeato, neque alio quopiam loculo condi: verum terrae quam primum reddi, inquit, τὴν μακροτέρην, ἢ τὴν μικροτέραν, σὸντα ἢ τὰ ἄλλα, πᾶσι δὲ παράδοθ' οἷον τε καὶ τρέφει? Quid prestabilius ac beatius, quam cum humo misceri, quae omnia putrefa parit & educat? Quod & laudat dictum Cicero, 2. de leg.

¶ Contemnit Cyrus loculo concludi, sed humari & sepeliri se iussit illi quippe & aliis sepulcorum magna visa est religio, vt de illis non minus, imo magis quam de habitatione quandiu vixerint, solliciti fuerint: & cauerint, ne villo modo polluerentur etiam extraneorum sepultura, vt neque ex gente sua scelestos paterentur sepulcris suis condi. Veluti Octauius. Cæsar non passus in suo Iulian stupris diffamata poni, quamuis ei testamento legauerit, Dio Cassius, lib. 56. Pater Horatii victoris Curiatorum, nec domum filiae occidit a fratre cadaver referri permisit, nec maiorum monumentis inferri, nec funebri ornati exequiisve dignatus est solemnibus, quod Curiatum hostem reipubl. occisum a fratre defleuisset, Dio. Halycar. in 3. Iafon, in l. 3. nume. 3. qui testa-

ment. fac. poss. Cod. scribit, vt qui viuus non potuit in ciuitate inerrari, non possit mortuus in eadem sepeliri: Idque ex Bartol. in l. 2. de cadaueri. puniend. P.

¶ Pena grauissima habita sacrilegii & prodicionis in Attica, non sepeliri ex lege apud Xenophontem, lib. 1. ἐπιμν. Cuius & meminit Æmil. Probus, in Themist. vita. Et pro pena atrociori erere ex sepulcro ossa. Prohibentur sepeliri in factis cœmiteriis & ecclesiis, excommunicati irreconciliati ecclesie, & si sepeliuntur, inde iubentur effodi & elici, cap. sacris, 12. de sepulc. cap. 1. 2. q. 9. r. ca. sane, 2. 4. q. 2. Imo & infidelium seu paganorum ossa de bent prius exportari e loco sepulturae, quam Christianis sibi sepeliatur. Neque priusquam eliciantur consecrari sepeliendis Christianis locus potest, ex concilio Agrippinensi & Auceliac. cap. ecclesiis, & cap. seq. de consecrat. dist. 1. Reconciliatis tamen ecclesiis sub mortem, vel post, sepultura sacra non negatur, cap. si de sep. ca. a nobis, de sent. excomm. cap. qui recedunt, 26. q. 1. Horribile spectaculum certe videre hominem in sepulchro, & pium & humanum sepelire, si memores mortalitatis sumus: quod lex Attica demonstrat. Ælia, lib. 5. hislor. varia, cap. 14. iubens, Si quis in sepulchrum cadauer incidat omni parte id terra obruat, & sepeliat ad oceanum spectans.

DE SORTILEGIS ET

MALEFICIS, LIBER XXXIII.

De nomine Malefici, Magi, Mathematici, Sortilegi, & aliis quibusdam.
Cap. 1.

- 7 Libri 34. ad 33. continuatio.
- 8 Malefici qui, & 3.
- 9 Femine curiosiores, & ad sortilegia viris proniores.
- 5 Matematici, & matematici qui & differentia.
- 6 Geometria permissa & commendata.
- 7 Magi nomen quid significet. Magus domus, Gallis inde dictum. Rotomagum, fulcomagum.
- 8 Magia quid vera, & quid mala. 9. & 10.
- 10 Libri magici comburendi, & alii improbate lectionis.
- 11 Sortilegi & sortilegia quid. Item sortiarium, sortiaria.
- 12 Fatilleres Telesphagis que mulieros, & fatale fatalesque dies quid.

M Egriuma ¶ & accommoda tractationi nostrae visa ferres est, vt postquam docuimus de heresi, & aliis criminibus, quae diuinam offendunt maiestatem, agamus de maleficis, & sortilegis, pœnisiq; horum criminum, quae eiusdem sunt argumenti, cuius superiora: & eodem libro contineri deberent, nisi longior esset tractatio, quam vt paucis capitibus expediri possit, vt proinde proprio libro expedienda sit.

¶ Constantinus Imperator magicis carminibus asuetos, maleficos vulgi consuetudine nuncupari testatur, in l. & si excepta. 7. de malefic. & mathe. li. 9. C. tit. 19. Id ipsum & Lactantius, li. 2. de orig. err. ca. 17. & in ca. nec mirum, 26. q. 5. Quamuis enim malefici nomen ad omnia pertineat crimina, & damnum omne, quo nocetur alteri, vt constat ex pene infinitis iuris testimoniis, l. ex maleficiis, de acti. in P. §. sequens, de obl. apud Insti. §. 1. de obl. que ex del. nasci. ob insigne tamen nocendi studium, quod in sortilegis, lamis, incantatoribusque esse detegitur, ea τὸν ἔργων maleficii nomine absolute signantur. Ita augures, vates, Chaldaeos, Magos, reliquosque id genus, maleficos vulgus appellat, ob facinorum magnitudinem, l. nemo harruspicum. §. de malefic. C. Vt & Valenti. Theodo. & Arcadius maleficos, communis salutis hostes dixerunt, l. si eo. tit.

¶ Que non tantum ad viros, sed & ad feminas pertinent: quando & curiosior hic sexus, ad artes scrutandas magicas pronior & propensior sit, vt tradunt Rabini, in preceptis lognaice, seu pracep. negaritis, praecep. 198. Sic enim & docent verba capit. 22. Exodi, quae de muliere nõ viro loquuntur, מְחַשְׁבַּת לֵב מְחַשְׁבַּת לֵב הַחַיָּה, id est, malefica non viuet.

¶ Qua ratione maleficia distingui possunt a vanis quibus-

dam & curiosis nimium perquisitionibus & obseruationibus, quarum sectatores matematici quoque vulgo dicti sunt aliquando, seiplos tantum, non alios laedentes. Verum cum T. non cum th. Graecorum nominum declinatio & formatio ad amulsi non se opponat. Alloquin namque proprie mathematici nomen, sed τὸ μαθηματικόν, & a demonstratione, qua vtuntur matematici. Vnde & eorum scientia μάθησις, quae quatuor illas complectitur, Arithmetica, quae de numeris agit: Astrologia, quae de syderibus: Musica, quae de melodia & verborum sonoritate: & Geometria, quae de terrae mensura. Atque de priorum acceptione & notatione rubrica, vt opinor, de maleficis & matematicis intelligenda est. Sicut & Corn. Tac. in 2. annual. tradit, de matematicis magisque vrbe pellendis, facta fuisse senatusconsulta. Et D. Aurel. Augustinus, cuius sententiam refert Gratianus, in cap. illos planetarios. 26. q. 2. genethliacos seu planetarios, matematicos dixit. Et sic hanc obseruasse differentiam expedit, dum rescriptum CC. Diocl. & Maximiani legitur, l. 2. de malefic. C. ¶ Artem Geometricam discere atque exercere publice, inquit 6 tant, inter se: Ars autem mathematica damnabilis est, & interdita omnino. Quo loci, Geometria a mathematica distinguitur, & illa necessaria & approbata, haec omnino illicita. Veluti & Plato, li. 7. de rep. Geometriam & ad omnes artes conducere, vt & ceteras, quas proprie diximus mathematicas, edocer, ex consensu Pythagoræ & Claudi. Quibus suffragantur iura, cano. si quis artem, 37. dist. Nec etiam aberrabimus, si Tacitum locutum de astrologis diuinaticis fer iudicariae curiositatis obseruatoribus nomine mathematicorum pellendorum putemus: item & CC. Honorium & Theodosium, l. matematicos. 11. de episc. aud. C. dum. Matematicos, inquit, nisi parati sint codicibus erroris proprii, sub oculis episcoporum incendio concrematis. catholicae religionis cultui fidem tradere: nunquam ad errorem primum rediunt, non solum vrbo Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus pelli decernimus.

¶ Possent & isti iudicarii astrologi, olim merito vrbus ex-pulsi, Magi dici aliqua nominis significatione. Quod inter ceteras magici nominis acceptiones, & magum domum dici annotauimus apud Celtas, ex lectione Ioan. Picardi, li. 2. Celtipedia. Indeque Gallis tractum nomen Masion, & in Burgundia Magion, eo quod Samoths regnauerit apud Celtas, teste Beroso, qui filius erat Magi bique plures ciuitates & oppida exstruxit. Putatq; inde denominata aliqua oppida in Gallia Lugdunensi & Narbonensi, quorum meminit Ptolomæus reliquique Geographi: vt Iulio-magum, id est, Iulii domus: Cæsaromagum, i. Cæsarum de muni: Rotomagum, Magnaniam, & similia. Obseruant autem astronomi regiones & plagas caeli, quas in partes, quas domes dicunt, diuidunt. Et ita a domiciliis caeli obseruatis magi recte e ratione dici

dici possent. Verius tamen est, magos hos, & reliquos rerum mirabilium iactatores dictos fuisse ab usurpato nimium arroganter sapientum nomine, vt eo specioso homines rudes fallerent, & sacrilegam mentem, & artes sceleratas dolose tegerent. ¶ Na vt Cælius scribit, lib. 5. c. 42. vox magus quidem Scythiis ædificatorem sonat: Peritis sapientem: Græcis vero diuinatum rerum interpretem, exactissime speculantem. Et, vt Plinius ait, lib. 30. cap. 1. is magus olim, qui eruditionem rerum abditatum philosophiæ vtriusque moralis & naturæ callebat, medicinam & mathematicas, in theologia eximie eruditus. Itaque magia, consummata philosophia circa diuinam & humana, potissimam cognitio de Deo & immortalitate animæ: vt & constat ex magia Zoroastri, quæ nunc excusa est. Notat & L. Apuleius, in apologia. 1. quam pro se edidit. dum ait Magos Peritis esse idem quod nobis sacerdotibus: & magiam esse, & deo præcipue, cultum que Dei. Quod mutuatum est ex Alcibiade primo Platonis. Subscribitque diuus Chryostomus, como 2. oper. Homil. 2. in 2. ca. Matthæi. Sic Strabo, in 1. Geogr. scribit sacerdotes Ægyptios, Chaldaeos, & Magos, aliqua sapientia ceteros excellentes, principatum & honorem apud maiores neolitros comparasse. Et rursus, ¶ li. 15. de Persia sermonem faciens, iuxta portas Caspias esse nationes Achemenidarum ait, & magos qui honestum quoddam genus viuendi sectantur. Philo quoque ludæus, lib. de spectia legi. veram magiam, porphætinam scientiam dixit, per quam naturæ opera cernuntur clarius, eamque vt honestam expetendam: & ex hac corrupta malas produisse artes circulatorum, ariolorum, & simillium. Sic Diogenes Laertius Peritarum Philosophos, magos dictos fuisse, eamque magiam a veritatis artibus separatam, in proemio, tradit. Efficit tamen tandem hominum pessimorum impossitura, vt scientia, quæ saluberrimis & præstantissimis constabat initiis, in odium & opprobrium cõuerfa fuerit, & magi ac Chaldæi nomen exorsum fuerit, & damnata, conspurcata impiis ceremoniis & maleficiis: vt ex singulis legibus titulis de maleficiis liquet. ¶ Et non tantum huius facta, sed & libri improbi flammis adiudicati. l. 1. de episc. au. c. 1. C. in u. l. p. in l. cetera, famul. er. c. 1. Quem admodum impiorum a liorum dogmarum libri, & monumenta Valcano destinantur, l. damnato. §. 1. & l. quicunque, §. nulli, & §. seg. de her. c. C. Et eo pacto quod honori philosophis & sapientibus erat, nunc vituperio est & damno, vt nemo sanæ mentis se magum audeat dicere. Nomina quippe cum vulgi & hominum opinione & vsu, vt ait Horatius, in Arte, intelliguntur, & ex consuetudine regionis, communive, non singulorum opinione, teste Celfo ex Seruii Iulii cons. l. sententia, l. Laber. 7. de supell. leg. a. lib. 3. P. ¶ Quamobrem magi malefici intelliguntur: item & sortilegi dicti. Vocat namque & Plinius, lib. 28. cap. 4. sortilegia, omnes ii eadem sortium declinationes. Et hodie quoque, omnes ii eadem sortium declinatione sortiarum, & mulieres magæ, diuinatrices, strigis, lamæ, laræ, lemmures, sortiarum dicitur, in can. si per sortiarum, 33. q. 1. ¶ Dicuntur & Tholose, apudque Tætolages & Aquitanos, fatidivores, declinatio vocabulo a fatidicis, seu fatidicis, diuinis habitibus utitur: vela fatidicis est, pernicie & malis quæ per mortem procurant. Si quidem fatum pro morte, & sine, & pernicie: vt fatales dies appellatiouum vocantur, quibus perit causa apud Azorem, in summa, de tempo. appellat. apud Papiuanum, l. 3. de fundo instr. in P. fatale quod per mortem esse definit, reliqua omittit. Itaque fatidivores dici puto, quod mortem seu fatum maleficiis artibus, animalibus, hominibus, aliisque rebus inferant, vel inferre nitantur.

De distinctione artium Magicarum & Maleficiorum: & maleficia Pharmaca fieri.

Cap. 2.

- 1 Magica artes omnes poena digna.
- 2 Magica artis summa capita: & quibus rebus noceant magi.
- 3 Venefici magi, qui venenis viuuntur. Et 4. Et de Circis metamorphosi. Et Lycanthropia.
- 5 Pharmaceutria quid. Et fascinandi varii impii quidam modi.

¶ Vdex, qui ¶ sententiam dicitur esse de maleficiis & magicis, distinctione vti debet, quamuis enim magicæ artes omnes animaduersione dignæ sint, l. eorum. 4. de malefic. Cod. nihilominus quedam maiori implicantur scelere, & quæ atrociora habeant in se crimina, & poenas exigunt maiores. Proinde quod ad forensam considerationem pertinet, summam explicabimus, quæ di-

gna sunt obseruatione, pro criminis magici notitia, & pro vindictæ temperamento.

¶ Atque notandum puto, magorum & maleficiorum artes 2 seu scelera, interdum pharmacis seu venenis vti, additis incantationibus, aliisque medijs nocere. Et rursus, aliquando in his pactum cum demone expresse initum, fide sacrosancta catholica eiurata: interdum tacitum.

¶ Primum caput ex Iustiniano probatur, qui, in §. item lex 3 Cornelia, vers. eadem lege, de pub. iud. lib. 4. Insti. iur. civil. veneficium suffritis magicis maritat. Eadem, inquit, lege & venefici capite damnantur, qui artibus odiosis, tam venenis quam suffritis homines occidunt. Id ipsum Plato facit, lib. 12. de legib. dum agit de poenis vtriusque. Narrat Homerus, Odyssea. 2. Circe venenis, edulis, & potionibus mixtis, socios Vlyssis in varias ferarum formas mutasse. Quod & sequitur Plutarchus, in Gallo, qui tamen philosophice ad mores metamorphosim tradidit. Et ne patemus hæc omnino fabulosa esse, quæ in transformationum libris 4. Ouidii recententur, perhibet D. Augustinus, in 18. de ciuitate Dei, cap. 18. in Italia se audiuisse esse mulieres quædam veneficas, artis vique adeo istius imbutas, quæ dato calce statim homines conuertent in iumenta, quæ necessaria portarent: & hos finito opere iterum in homines restituerent. Quod & refert Agrippa, lib. 1. de ocul. Philo. cap. 41. Referuntur & alia in iure, ca. nec virum, 26. q. 2. Mirum quidem illud, quod accedit propemodum ad fabulas, de asino Luciani & Apulei, magnaque in illis vis veneni & pharmaci, quæ possit, si remaneat forma humana, mentem fascinare, & oculos spectantium aliorum perstringere & decipere. Nec ignoro tamen hæc Metamorphoses & Lycanthropiam Arcadum, Plinium irrissile, l. 8. ca. 16. Accedat his Virgilius, qui canit, Ecloga 9.

Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena

ipse dedit Mæris, nascuntur plurima Ponto.

His ego sepe lupum fieri, & se condere siliis

Mærim, sepe animas imis excire sepulchris,

Atque iutas alio vidi vt aducere menses.

Sed de metamorphosi & postea. ¶ Interim prosequor, magos, 4 sagas, & sortilegos vti & venenis in magia, aliisque propriis sceleribus. Quod & Lucanus in venefica Thessala exprimit.

Huc quicquid factu genuit natura sinistro

Miscetur non spuma canum, quibus vnda timori est,

Viscera non Lyncis, non dura nodus Hyene

Desunt, & cerui passi serpente medulla,

Non puppim retinens Euro tendente rudentes,

In medijs & cheneus aquis, oculisque draconum.

Et Virgilius, Eclog. 8.

Esset aquam, & molli cinge hæc altaria vitæ,

Coniugis vt magicis sanos auertere sacris

Experiat sensus, nihil hic nisi carmina desunt.

Multa ad hæc addit ex Horatio, in Epod. Ode. 5. in Claudiæ venefici, & Ode. si. & Satyr. 8. primi sermo. Apollonius quoque Rhodius, 3. Argonautis pluribus memorat, Medæam ab Hecate doctam miscere pharmaca omnia, quibus vel in mensis ignis sopiretur flamma, fluvii impetu fluentis sifteretur vnda astrorum & Lunæ impedirentur viæ. Huc pertinent collyria, vnguenta, potiones, philtæ, suspensiones, suffitus, & reliqua similia, quibus vtuntur, vel ad miracula inficis & ignorantibus edenda, cum tamen naturalia sint, vel ad demonum præstigia, quæ his non indigent, facienda. Pari modo & physica in ostentationem transferentes, vel in perniciem, vel ad superstitionem, aut ad impietatem. Sic ex medicis herbis, veneficia facta: ex vitibus rerum abditis, sortilegia, & vana quedam supra fidem conficta, vt docet Plinius, l. 26. cap. 4. dum de magicis agit herbis.

¶ Et ideo hanc magicæ speciem dicit Suidas Pharmaceutriam, quam nos veneficam & sagam dicere possumus, quæ etiam imitatur Iatrolepticem, de qua Celsus, in prologo, in quantum vnguentis vitur. Nam sæpe constitit sagas & veneficas, puerulos, & pupos, & dormientes vnguentis illitos necasse. Quia virus & venenum oleis, vnguentis, liquoribus, succisve exceptum admouet corporibus & cuti, & ad carnem ossaque penetrat, inde ad viscera & interiora vitalia membra permeat, & medullas: hocque aliquando papillas mammarum inungunt, porriguntque sugentibus, & ita toxicum exhibent, vel oculis venena vel halitum grauem spirant, inunctis infantis collyriis oculis, vel permanis quibusdam, quæ odoris sunt inficentis: vel aliis similibus adhibitis, infectisque tunicis, vestibus, liminibus, parietibus, candelis, ser-